

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

ПРВИ ПУТ НА ЛИТУРГИЈИ

Милица се вратила са мамом, татом и братом из Цркве и прича баки, која данас није могла због костобоље да и сама иде у Цркву, шта је тамо видела.

- Бако - каже она - у Цркви служба изгледа као нека радосна али озбиљна игра. Владика, свештеници и ђакони некако су чудно обучени. Нису обучени као ми. А ни ми нисмо обукли одећу коју носимо сваки дан, већ је свако обукао своје најлепше одело и обуо најлепше ципеле. Видиш, мама је и мени одабрала најлепшу хаљину. И као да смо тамо владика и ми сви с њим разговарали с Богом који је ту био, а кога нисмо видели. Тај разговор је био кроз песму. Ми смо Бога молили да нам да мир, да не буде рата, да живимо једни са другима у слози и љубави, да сви људи на свету буду заједно, да болесни оздраве, да буде лепо време, да нам роди воће, пшеница, кукуруз, да птице буду веселе, а животиње мирне и све тако. А и радили смо нешто што не радимо сваки дан и нешто што уопште никад не радимо када смо напољу. Јели смо сви од једног хлеба и пили из једне чаше. Док смо били у Цркви, изгледало је као стварно све што смо тражили да буде. Све је било лепо и другачије од нашег свакодневног живота. Тешко ми је да нађем речи да то све опишем. Учинило ми се, бако, да све то личи на моју игру с другарицама, кад ми све изгледа као да је стварно, а вама старијима који то гледате са стране чини се да је то само игра.

Бака слуша Милицу, па јој каже: Видиш, кћери, то и јесте тако. Оно што искрено и из љубави чинимо - то је за нас стварно. На пример, кад се ти играш с другарицама лекара, ти си у том тренутку оно што ћеш бити у будућности када порастеш. Наравно, уколико будеш силно желела да то постанеш. У Цркви, на служби, наш живот и све остало показују се онаквим какви ће бити у будућности, односно као оно што ће нам Бог даровати. Услов да то остваримо јесте да верујемо дато може бити, да силно желимо да тако буде и поступамо у складу с оним у шта верујемо.

Милица слуша баку па каже. - Бако, ја много волим да све буде онако као што сам то данас видела у Цркви и верујем да ће то на крају и бити. - У то верујем и ја - одговори бака. Као и сви у Цркви и ја верујем да ће на крају доћи Царство Божије у коме више неће бити смрти и бола и у коме ћемо сви бити срећни с Господом Христом. Ту своју веру управо изражавамо кроз Литургију, а у свакодневном свом животу испољавамо је кроз љубав према људима и бригу за природу коју нам је Бог даровао.

Разговарајмо о причи

Шта су учесници на Литургији заједно тражили од Бога у својој молитви? Испричај шта је Милица видела у Цркви, на Литургији. Како су изгледали владика и свештеници? Шта је Милице било необично (ново)? Сети се шта је све Милица испричала баки кад се вратила из Цркве? Зашто је Литургија радостан догађај?

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

Поуке о вери

Литургија нам показује какав ће у будућности бити свет и ми у том свету кад нам поново дође Исус Христос и кад се сви саберемо око њега. Литургија није само слика и чекање онога што ће се догодити у будућности. Ми већ сада, кроз Литургију, учествујемо у томе што ће се догодити у будућности. Зато је Литургија један посебан догађај, који није исти као наш свакодневни живот, већ и нешто што ће се тек догодити - Царство Божије. Зато је она радостан догађај.

Литургија нас учи да наш садашњи живот треба да буде сличан начину живота какав ће бити у будућности, а који нам показује управо Литургија. То, пре свега, значи да заједницу с Богом и с људима остварујемо преко Христа, односно у Литургији преко епископа, да се бринемо за природу која нас окружује и да је уносимо у Литургију, јер и она је створена да буде вечно жива.

Учимо шта је Црква

Црква је заједница људи и природе с Богом преко Христа. Своје постојање Црква изражава на Литургији. Литургија је кад се саберу сви верници на једном месту, у Цркви око епископа као око Христа.

Литургија је заједница свих људи са Богом преко Христа. Ту су мушкарци и жене, стари и млади. Да би Литургија била права и истинита, у њој треба да учествују сви, без обзира на пол, узраст или националну припадност. У Литургији сваки члан је посебна личност. Сви учесници Литургије су подједнако важни.

Дакле, за хришћанску веру важно је то да је вера оно што изражавамо на Литургији, која је, пре свега, сабрање свих на једном месту око Христа. Зато се Црква види и препознаје у Литургији.

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

БОГ У КОГА ВЕРУЈЕМО ЈЕ ОТАЦ

Радомир, Миличин брат, мало је старији од Милице. И он је у недељу био на Литургији с мамом и татом. Додуше, не први пут као Милица, али и он много шта има да пита у вези са Литургијом. Стоји у башти поред оца који окопава коров око цвећа и јабука и пита га:

- Тата, зашто владика, кад се у Цркви молимо Богу, каже Богу: Оче? Је ли заиста Бог владици и нама Отац?

Отац подиже главу и рече: - Да, Бог је Отац свима нама у Цркви. - Али, како? - пита Радомир. Бог нас није родио да би нам био Отац. Ти си само Милице и мени отац зато што си нас родио. Због тога мој друг Павле тебе не зове тата, већ чика Благоје.

- Имаш право, сине, - одговори отац. - Но Бог, такође, има Сина, Исуса Христа, па је зато и Он Отац. Ми зовемо Бога Оцем, зато што је Он Отац Исуса Христа, кога је родио, што нам је открио сам Исус Христос. Међутим, то што ми зовемо Бога Оцем није само због тога што Он има Сина, већ зато што га и ми волимо и желимо да и нама буде Отац. Исус Христос, такође, зове Бога Оцем не само зато што му је Он Отац по природи, већ и због тога што он њега највише воли.

- Видиш - наставља отац - ми не зовемо наше родитеље очевима само због тога што су нас родили, него, пре свега, зато што их волимо. Ето, на пример, твога друга Горана усвојио је мој пријатељ Богољуб, није га, дакле, родио. Но, он Горана зове својим сином и он му јесте син зато што га воли. А и Горан њега воли и зато га зове оцем. Дакле, то што ја тебе зovem сином није само по природи. То означава однос љубави који нас двојица имамо.

Слично томе и ми у Цркви зовемо Бога Оцем зато што га волимо и што желимо да нам је Отац. То значи да ми живимо у заједници у којој је Бог наш Отац, а ми његови синови. Ту своју заједницу с Богом ми остварујемо на Литургији. То нам је омогућио Исус Христос .

Кад недељом пожуримо сви у Цркву, тиме показујемо љубав према Богу и жељу да се с њим сретнемо и видимо, као са најдражим пријатељем кога дуго нисмо видели и са којим смо заказали састанак на једном одређеном месту, у одређено време. И зато гледамо да не закаснимо на Литургију, односно на састанак с Богом Оцем, јер би то могло значити да нам баш и није много стало до њега.

Разговарајмо о причи

Зашто и ми можемо да зовемо Бога Оцем иако нас Он није родио? Где се сусрећемо с Богом Оцем? Какав треба да буде наш однос према Богу да би Он био нама Отац, а ми његови синови? Ко нам је то омогућио? Чиме доказујемо да је Бог наш Отац, а ми његови синови?

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

Поуке о вери

Слобода да некога волимо јача је од природних веза. За нас је наш отац отац зато што њега највише волимо. И Бог Отац може да буде наш Отац само ако га волимо и желимо да нам буде Отац. Ту везу с Богом Оцем остварујемо у Цркви на Литургији. Такође, сви они који воле Бога Оца јесу синови Божији зато што их Бог Отац воли, као што воли свог Сина Господа Исуса Христа, и жели да буду његови синови.

Учимо шта је Литургија

Литургија је када се у недељу окупе око епископа свештеници, ђакони и сви крштени људи на једном месту, у Цркви, да би принели Богу Оцу дарове природе, хлеб и вино. Тај догађај је израз благодарности Богу Оцу за све што нам је учинио и што ће нам још учинити: што је створио природу и нас људе, што је нама људима даровао слободу и што је у свет послао свога Сина Исуса Христа, да нас ослободи од смрти. Зато се Литургија другачије назива Благодарене, или на грчком Евхаристија.

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

БОГА СРЕЋЕМО У ЦРКВИ

На часу катихизиса Димитрије је подигао руку, јер хоће нешто важно да пита учитеља. - Изволи, Димитрије, рече учитељ.

- Учитељу - поче Димитрије - зашто треба да долазимо на службу у Цркву да бисмо ту разговарали с Богом? Зар то не можемо и код куће сами, или на било ком другом месту и у другој прилици, него баш на Литургији, у Цркви?

Учитељ слуша Димитрија, па мало размисли како да одговори на питање, а да то Димитрије и остали ученици разумеју.

- Видиш, драги Димитрије - поче учитељ - Бога нико од људи никад није видео, нити може да разговара с Њим. Једини који познаје Бога и који може да разговара с Њим јесте његов Син Господ Исус Христос. Ми можемо да разговарамо с Богом једино преко Господа Исуса Христа и због тога што је Исус Христос, Син Божији, постао човек као и ми, разуме нас јер зна наше потребе и наше тешкоће.

- Али, опростите, учитељу - наставља Јелена - како ми знамо да је Исус из Назарета Син Божији? - То је добро питање - одговори учитељ. Заиста, Исус је човек као и ми сви и тешко је на основу природе препознати да се преко њега појављује Син Божији, Христос. Но, он се препознаје најпре на основу тога што њега Бог Отац највише воли од свих људи и зато га је својим Духом васкрсао из мртвих. С друге стране, и сам Исус Христос показује да је Син Божији тиме што највише воли Бога Оца и што је живот свој дао за њега.

Истовремено, Исус Христос је волео и људе, као и природу, и за њих се жртвовао, али је и то било због тога да би испунио Очево вољу. Дакле, на основу тога ми препознајемо ко је прави Христос, Син Божији.

На исти начин препознајемо и људе. На пример, ја знам да је Мирољуб син господина Благоја зато што је то господин Благоје показао тиме што воли Мирољуба и брине се за њега, а и Мирољуб показује да му је господин Благоје отац зато што је везан за њега и воли га као свога оца.

- Опростите, учитељу, што ћу ја опет питати - каже Димитрије. Где је сада васкрсли Исус Христос, да бисмо ми преко њега ступили у заједницу са Богом Оцем и разговарали с Њим?

- Као Бог, Христос, Син Божији, силан је и моћан и нико му од људи није раван - одговори учитељ. Христос се таквим показао нарочито после васкрсења из мртвих. Међутим, да нас не би присиљавао да имамо заједницу са њим, после свог васкрсења из мртвих, Христос Бог је отишао од нас Богу Оцу. Но, и поред тога, Христос је остао присутан међу нама, али сада у другом облику. Присутан је преко Светога Духа кроз нас, чланове Цркве у Литургији у лицу онога који приноси дарове природе Богу Оцу. Јер, ако бисмо ми - људи из страха веровали у Бога, тада бисмо изгубили слободу пред њим и престали

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

бисмо да будемо људи. И зато је Христос остао да буде присутан на Земљи у лицу обичних људи који се окушљају на Литургији, а пре свега присутан је кроз епископа.

Зато што је епископ први у Цркви, служи Литургију и разговара с Богом. Он му приноси дарове које ми донесемо и ми преко њега, као преко Христа, Сина Божијег, разговарамо са Богом Оцем. Ето, зато ми треба да идемо на Литургију ако желимо да преко његовог Сина, Христа разговарамо с Богом и да нас Он чује и види.

Но, сигурно се ви сада питате - наставља учитељ - како ми знамо да је епископ баш тај човек у Литургији преко кога се показује Христос, Син Божији? И епископ је човек као и сви људи. Е, видите! Преко епископа се појављује Син Божији на основу тога што га је Бог Отац својим Духом поставио за првог у Цркви. Слично као што је свога Сина, Исуса Христа из Назарета, кога највише воли, поставио као првог међу свим људима. На основу свога места и на основу службе коју има у Цркви, епископ показује да је он као Христос, односно да је на месту Сина Божијег. Наравно, епископ показује и својим животом да је као Христос и да највише воли Бога Оца, на тај начин што испуњава заповести Божије. Он то показује, пре свега, на Литургији зато што на Литургији епископ стоји на месту Сина Божијег. Ето због тога ми треба да одлазимо на Литургију да бисмо се срели с Богом Оцем и разговарали с Њим, јер је само ту присутан Христос у личности епископа - заврши учитељ.

Сава устаде и рече: - Ако смо добро разумели, ми смо сви кроз крштење Духом Светим постали синови Божији. Ми са своје стране, љубављу коју имамо према Богу, тиме што одлазимо на Литургију и што испуњавамо Христове заповести, показујемо да слободно желимо да нам је Бог Отац, а да смо ми његови синови. Но, епископа је у Цркви Бог Отац Духом Светим поставио на место свога Сина, Исуса Христа, док нам он поново не дође. Учинио је то тако што га је поставио као првог у Цркви да служи Литургију и зато њега треба да слушамо као Исуса Христа ако желимо да смо у заједници с Богом Оцем. Дакле, у Цркви кроз све њене чланове показује се Христос, Син Божији. Но, Христос је један и зато кад смо сабрани на Литургији, он се онда показује у лицу првог међу нама, односно у личности епископа. Окушљајући се на Литургији око епископа, који је први међу нама, као да се окушљамо око Христа и преко њега имамо заједницу слободе с Богом Оцем.

- Управо тако, Саво - рече учитељ. - И ето зато је неопходно да долазимо на Литургију и слушамо епископа да бисмо били заједно с Богом Оцем. Свакако, ово ће вам бити јасније када будете старији и кад будете научили и друге ствари из катихизиса рече на крају учитељ.

Наставимо овај разговор

Ко једино познаје Бога и може да разговара с њим? На који начин ми можемо да разговарамо с Богом? Како је Исус Христос присутан на Литургији, иако је физички одсутан? Зашто је Христос после васкрсења присутан међу

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА за други разред основне школе

нама у другачијем облику? Који је то облик? Чиме епископ показује да је на месту Сина Божијег? Преко чије личности доказујемо да имамо заједницу с Богом Оцем? Зашто је неопходно да долазимо на Литургију?

Поуке о вери

После Христовог одласка на небо, Свети Дух Божији чини Христа присутним на Литургији преко епископа и зато је Литургија једини догађај који чини да је наша заједница с Богом, другим људима и природом, истинита и непроменљива. Тако је хтео Бог - да бисмо ми били слободни пред Њим. У противном, да је васкрсли Исус Христос остао с нама у васкрсом облику, нико не би могао да га не прихвати као Бога. Али, у том случају наша заједница с њим не би била слободна.

Због тога што је Литургија заједница слободе Бога и људи, у Литургији и кроз Литургију, Бог је увек присутан на Земљи. Сви чланови Литургије су то по својој слободној вољи. Слободу да имамо заједницу са Богом Оцем преко Христа обезбеђује нам Свети Дух најпре кроз крштење којим постајемо чланови литургијске заједнице. Литургија је заједница слободе, љубави Бога с људима и кроз њу Бог је присутан у свету. Наш слободни, лични однос према Богу Оцу у Литургији чини нас синовима Божијим. На тај начин се сједињујемо са Христом. Зато је Христос, иако физички одсутан, присутан на Литургији, а преко Христа откривају се Бог Отац и Свети Дух у свету.

Упознајмо Литургију

Кад идемо на Литургију, потребно је да обучемо чисто и лепо одело, јер је Литургија посебан догађај. У њој се сусрећемо с Богом Оцем. Такође, са собом носимо и дарове природе: хлеб, вино, уље, разне плодове, цвеће и друго.

На Литургији приносимо те дарове Богу Оцу као израз наше љубави према Њему и обраћамо се Богу као Оцу преко епископа као преко Христа. То све чинимо кроз песму, јер је песма израз радости. На крају, једемо од истог хлеба и пијемо из исте чаше и тако се причешћујемо, што значи да међусобно и са Христом остварујемо заједницу љубави.

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

СЛОБОДАН СИ

Отац каже Мирку: - Мирко, сине, поћи са мном у башту да ми помогнеш да очистимо стабла јабука од гусеница. Дрвеће не може само себи да помогне. Ми се морамо бринути о њему. Бог је дао нама људима многе способности да се њима користимо и бринемо се о природи која је око нас. Мирко се поче пренемагати, не би хтео да иде са татом, па каже: - Не могу, тата. Хтео бих да идем да се играм са друговима. - Добро - рече отац и оде сам на посао. Другог дана опет ће отац Мирку: - Мирко, мама је сама отишла да чисти подрум. Ја идем да јој помогнем. Зар нећеш и ти са мном? - Ма не могу, тата, хоћу да радим нешто што се мени свиђа - одговори Мирко. На крају, ти увек говориш да је најважније за човека да буде слободан, јер му је то дар од Бога и да је човек толико човек колико је слободан. Ја желим да сам слободан и да радим оно што ја хоћу. - Да, заиста, човек треба да буде слободан, али није слобода да радиш оно што хоћеш - каже отац. Мирко и не слуша већ мисли: - Знам ја да је слобода да човек ради оно што хоће, што и тата сигурно зна, но, он сада хоће да ја радим оно што се њему свиђа. Е, нећу. Окрете се и оде.

Сутрадан, отац кренуо негде, а Мирко рече: - Тата, хоћу да идем с тобом. Отац се окрену па каже: - Није потребно, слободан си, што се мене тиче. Мирко се мало збуни и невесело оде у своју собу. Поподне, отац и мати се спремају да обиђу баку која станује на другом крају града. И Мирко хоће да иде с њима, али му отац рече: - Не, иди ти и ради шта год хоћеш, слободан си. И они изађоше, а Мирко се окрете, уђе у кућу и заплака. Мало потом, врати се отац правећи се као да је нешто заборавио. Видевши Мирка како плаче, рече му: - Зашто плачеш, дете? Зар ти сам ниси неки дан рекао да желиш потпуну слободу? Мирко се јецајући приви уз оца и муцајући рече: - Ја нећу такву слободу. Ја те волим, тата, и хоћу да стално будем с тобом. Милујући благо по глави Мирка, отац га пољуби и рече: - Видиш, сине, права слобода јесте заједница с другим и љубав према другом, а не то да можемо радити шта хоћемо.

Разговарајмо о причи

Шта нам ова прича говори о човековој слободи? Да ли се и теби догодило нешто слично као Мирку? Шта је права слобода? На који начин то можемо разумети? Како доказујемо да смо слободни? Покажи то на неком примеру.

Поуке о вери

Истинска слобода за човека јесте његова љубав према Богу и другом човеку. Заједница љубави с Богом јесте права слобода за човека, јер нам Бог даје живот. Љубав човека према Богу јесте љубав према другом човеку, јер се Бог појављује кроз човека. Мржња према другом човеку јесте мржња према Богу. Бог воли човека и зато га је створио слободним, с циљем да човек буде у заједници љубави с Њим, тј. ако човек то жели. Нема истинске слободе без

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

заједнице љубави, као што нема ни заједнице љубави ако нема слободе. Литургијска заједница јесте заједница вечног живота, зато што је она заједница слободе, љубави Бога с људима и с природом.

Први улаз у Цркву, или мали вход

Литургија почиње уласком епископа у Цркву, кога прате свештеници, ђакони и народ. Сви чланови Литургије са собом доносе разне дарове Богу: хлеб, вино, уље, цвеће и друго. Тиме Литургија показује улазак Христов, а самим тим и целог света у Царство Божије. Зато Литургија почиње речима: „Благословено Царство Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и у све векове“.

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

ЗА МЕНЕ НЕ ПОСТОЈИШ

Мирољуб је дошао из школе, па би све да нешто пита свога оца. Но, отац жури на посао па каже Мирољубу: - Ако то што желиш да питаш није толико важно, остави за вечерас кад се вратим с посла. - Тата, чини ми се да је то што желим да те питам много важно и да нам треба мало више времена да о томе разговарамо, па ћу зато сачекати до вечерас кад се вратиш - каже Мирољуб.

Увече, кад је отац дошао с посла, седе Мирољуб близу њега и каже: - Тата, данас ми се у школи догодило нешто чудно. Ти знаш да је наше одељење мало и да нема много ђака. На часу математике учитељ пита мог друга Петра колико је осам плус осам. Он се нешто збунио, гледа у мене и чинило ми се да очекује да му ја шапнем. Но, ја нисам смео, због тога што је учитељ стајао тик уз мене. На крају, он се ипак некако досетио и израчунао да је осам плус осам шеснаест. Али, учитељ га је мало изгрдио и рекао му је да мора боље да учи.

На великом одмору мој друг Павле отишао је неким послом код нашег учитеља у канцеларију а ја, онако сам, приђем Петру и групи ученика који су нешто разговарали. Кад сам пришао, Петар ме пита: - Ко си ти? Ја се мало збуних, па му кажем: - Па, зар ме не познајеш? Он не хтеде ни да ме погледа, али рече: - Не познајем те и за мене ти не постојиш! Схватио сам зашто ми је то Петар рекао. Наљутио се на мене зато што му нисам помогао, мада сам то хтео, али ето нисам могао.

Било ми је тешко, али нисам ништа рекао. Окренуо сам се и отишао. Но, у глави су ми одзвањале његове речи: „Не познајем те и ти за мене не постојиш“. Питао сам се како то да ме не познаје кад смо у истом разреду и како то да ја за њега не постојим? После часова молио сам Петра да ми опрости и објаснио му да сам хтео да му помогнем, али да нисам смео због учитеља. На крају смо се помирили и пољубили и ја сам се много обрадовао, а видео сам да је и њему било мило што смо опет пријатељи. Али, још увек размишљам о његовим речима: „Не познајем те и ти за мене не постојиш“ као и о томе како су ме те речи страшно заболеле. Хтео сам да те питам, тата: - Како је могуће да ми у једном тренутку Петар каже да ме не познаје и да ја за њега не постојим?

Отац је пажљиво слушао Мирољуба па му рече: - Видиш, сине, да бисмо некога познавали и да би он за нас постојао, није довољно да га видимо и да је он ту, негде близу нас. Потребно је да га волимо и да имамо заједницу с њим. Петар се очигледно наљутио на тебе и тим речима је хтео да ти каже да те више не воли и да прекида са тобом заједницу јер је помислио да и ти њега више не волиш и да зато ниси хтео да му помогнеш. А кад прекинемо заједницу љубави са неким, онда он за нас више и не постоји. И ти си то осетио иако ниси одмах разумео и због тога си патио. Питао си ме да ти објасним оно што си чуо у Цркви да ће Господ рећи неким људима који нису хтели да имају заједницу са њим: „ Заиста вам кажем, не познајем вас!“ Тада то ниси могао да разумеш него си питао како то да Бог неког не познаје кад је Он свезнајући и све види.

- Да, тата, сад сам схватио и осетио сам шта значи имати заједницу

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

љубави с другим и како то боли кад останеш сам и кад прекинеш заједницу с неким кога волиш. Тада као да не постојиш.

Хајде да разговарамо о догађају из приче

Прича нам је казала шта је потребно да би неко за нас постојао и да бисмо ми за неког постојали. Имаш ли и ти неко искуство слично Мирољубовом? Испричај то. Чему те је научило то искуство? Шта у том искуству може бити поучно за све људе?

Поуке о вери

Ми, људи слаби смо и нисмо у могућности сами да ступимо у заједницу с Богом. А без заједнице с Богом не могу живети ни људи, ни природа. Ту нашу слабост надокнадио је Христос, Син Божији, тиме што је дошао међу нас и постао човек као и ми да бисмо и ми могли да ступимо у заједницу с Њим. Та заједница између нас и Бога, Христа остварује се у Литургији и као Литургија. Ако постанемо чланови Литургије, бићемо у заједници с Богом и постаћемо за Њега вечне и драге личности.

Такође, да би Бог и за нас постојао и да би нам био драга личност од које нам зависи живот, потребно је да имамо заједницу љубави с Њим. То се догађа кад смо крштени и када присуствујемо Литургији. Колико је наша заједница са Богом коју остварујемо на Литургији важна за наш вечни живот, односно постојање, показују нам свакодневни примери из живота, слични овом који је описан у причи.

Припрема дарова за приношење Богу, проскомидија

Дарове које смо донели у Цркву предајемо ђаконима и свештеницима молећи их да нас помену пред Богом када за то дође време на Литургији. Свештеници те дарове припремају тако да они представљају присуство свих чланова Цркве: Христа, његове мајке, Богородице Марије, Јована Крститеља, апостола, анђела, мученика и свих оних који су чланови Цркве, умрлих и живих. Ова радња се другачије назива проскомидија, што на грчком језику значи приносити.

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

КО СИ ТИ?

Милан се вратио кући из школе. Седи увече с татом, мамом, сестром и старијим братом близу ватре, док бака у углу собе плете и љушка малу Марту, најмлађу Миланову сестру, која тек што је заспала, па каже: - Тата, могу ли да вам испричам шта се мом другу Јовану и мени десило данас? - Можеш, сине - одговори отац.

- Знате, данас је дан борбе против рака - поче Милан. Зато нас је учитељица послала да скупљамо добровољни прилог. Јована и мене је послала у ону велику зграду, недалеко од школе. Ућемо у зграду и попнемо се на спрат, звонимо на врата првог стана. Јави се неки човек и пита: - Ко је? Одговорим: - Ја сам, Милан. Он ме опет пита: - Који Милан, ко си ти? Мало сам се збунио, не знам шта да одговорим човеку на питање ко сам кад ме он не познаје. Гледам у Јована и одговарам: - Отворите, па ћете ме видети. Он опет отуда каже: - Нећу да отворим док ми не кажеш ко си? Ја га, опет, питам: - Како да вам то кажем кад ме не познајете? Јован, мој друг, такође каже: - Ми смо ћаци и нас је послала учитељица из школе „Свети Сава“ да скупљамо прилог за борбу против рака. - А тако - чу се глас иза врата. Човек нам отвори врата па потом каже: - Извините, децо, ја вас нисам познавао и зато вам нисам одмах отворио. Знате, сада има лопова који долазе да нас покраду и зато морамо бити опрезни. Али, сад вас познајем. Дао нам је прилог и ми смо отишли. Успут смо Јован и ја разговарали о томе и било нам је баш смешно.

Отац слуша Милана, па рече: - Видите, то се и мени догодило неколико пута. Увек ме је чудило зашто се збуним кад ме неко, ко ме не познаје и с ким немам заједницу, пита да му кажем ко сам. Мислим да је то због тога што смо ми то што јесмо и да знамо ко смо само кад смо с неким у заједници. Сами себе не можемо ни да замислимо мимо заједнице с неким. Сам човек као да не постоји. Зато је неопходно да припадамо некој заједници да бисмо могли да кажемо ко смо.

Разговарајмо о овом догађају

Да ли се и теби догодило нешто слично као Милану и Јовану? Опиши свој поступак. Зашто човек не може да каже ко је, а да не наведе оне с којима је у заједници, макар само оца и мајку? Због чега је потребно да имамо заједницу с неким? Објасни то на примеру свога односа с родитељима.

Поуке о вери

Бог Отац живи у заједници са Сином и Духом и зато је Отац. Да би нас Бог познавао и да бисмо и ми познавали Бога, треба да имамо заједницу с њим и он с нама. Ту заједницу остварујемо у Цркви и зато у Цркви сви имамо своја имена. Наша имена указују на то да је свако од нас јединствена и непоновљива

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

личност. Црква је заједница која нам даје постојање и одређује ко смо за сва времена.

Велики улаз (вход) и приношење дарова Богу Оцу

Дарове које је донео народ ђакони и свештеници предају у руке епископу, као Христу, да их он принесе на дар Богу Оцу у име свих нас. На овај начин Христос приводи све нас и сву творевину пред престолом Божијим.

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

СЛУЖБЕ У ЦРКВИ

Кад год дође у Цркву, Марко помаже у олтару владици и свештеницима. Он наравно зна ко је владика и шта он ради, где стоји, а где стоје свештеници, ђакони и народ, и шта они раде, као што зна где треба он да стоји и шта треба да ради. Но, није му јасно зашто то све тако треба да буде и зашто је владика један и зашто се он зове владика, а други су свештеници и ђакони, док су он и остали људи народ Божији. Дошао је кући, па пита деду: - Је ли, деда, зашто се владика зове тако и по чему се он разликује од свештеника, ђакона и од свих нас? Деда се мало замисли, зна он то, но не зна како да то најбоље објасни унуку Марку. - Видиш, Марко, владика је име за службу, као што и реч свештеник означава службу. На пример, твој учитељ је учитељ и то је његова служба. Но, он је учитељ само док има ђака које учи. Ви који сте његови ђаци, слушајући га, показујете да је он заиста ваш учитељ, а ви његови ђаци. Ако учитељ нема ђака и ако никог не учи, онда он није учитељ. Не постоји служба, а да није везана за неког или за нешто. Тако је и у Цркви. Владика служи Богу у Цркви на тај начин што му дарује дарове које ми доносимо тамо и преноси свештеницима, ђаконима и народу Божију вољу и Божију љубав. У исто време, он је и у заједници са свима нама и преноси Богу наше жеље и љубав. Њега је Бог изабрао и поставио да у Цркви врши службу његовог Сина, Исуса Христа. Зато он стоји на средини и испред свих у Цркви,

Свештеници и ђакони помажу владици, стоје око њега као око Христа и на тај начин показују да је он - владика као Син Божији, Исус Христос. Јер, ако нема свештеника, ђакона и народа, сабраних око владике ради приношења дарова Богу Оцу, онда нема ни владике. И обрнуто, ако нема владике, нема ни свештеника, ни ђакона, ни народа Божијег. Дакле, ми смо у Цркви сви повезани једни са другима, а у односу на то шта чинимо Богу и људима, тако се и зовемо, односно то и јесмо. Но, има неких служби које су важне и које никад неће нестати, а опет и неких које нису тако важне и које ће временом престати да постоје. Када престану, на пример, људи да оболевају, неће бити потребни лекари, или кад не буде лопова и злих људи, неће више бити ни полицајаца. Службе у Цркви ће увек постојати зато што оне изражавају заједницу с Богом, без кога не можемо никад да живимо - рече на крају деда.

- То значи, деда, да сам ја твој унук зато што имам тебе, мога дедицу, и што те много волим - рече Марко и загрли деду. - Баш тако - рече деда!

Попричајмо о разговору Марка и деде

Шта ради учитељ? Како ти видиш улогу учитеља у твом животу? Ко је лекар? Какву службу он врши? Зашто су службе у Цркви важније од других служби у свакодневном животу? По чему су службе у Цркви сличне свим осталим службама - на пример, служби учитеља, или лекара? Објасни службу епископа (владике). Ко и на који начин помаже епископу у његовој служби?

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА за други разред основне школе

Поуке о вери

Црква је скуп различитих међусобно повезаних служби. Све службе у Цркви означавају однос једног члана Цркве с Богом, с другим људима и с природом. Епископ је епископ по ономе шта чини у односу према Богу и према људима. Свештеник, ђакон и народ имају своју службу која такође зависи од односа који они имају с Богом и с епископом. Сви у Цркви служе Богу преко епископа. Службе су различите и зависе од тога коме и како служимо. Не постоји служба ако није израз заједништва с оним коме служимо. Учитељ је то зато што учи ђаке. Без ђака и без учења, нико не може бити учитељ. Епископ, свештеник, ђакон и народ Божији јесу службе које ће вечно трајати зато што изражавају заједницу с Богом без које не можемо постојати и зато су оне најважније.

Причешће или сједињење с Христом

После приношења дарова Богу Оцу, епископ моли Бога да пошаље Духа Светог на све нас и на принесене дарове. Свети Дух нас сједињује с Христом. То се показује тиме што сви једемо од хлеба и пијемо из чаше вина као од „тела и крви Христове“, односно кад се причешћујемо. На тај начин сви ми и природа постајемо Тело Христово, Христос, а Христос постаје Црква - заједница многих у једном епископу.

У Цркви постоје различите службе

Чланови Литургије се разликују по својим службама. Најважније службе без којих не постоји Литургија јесу: епископ, свештеници, ђакони и народ.

Епископ

Начелник Цркве, или онај који управља Црквом, зове се епископ или владика. То је служба преко које присуствује Христос у Цркви као њен прави начелник. Епископ служи Литургију и поставља разне чинове у Цркви. Једне поставља као народ Божији, друге за читаче, треће за ђаконе и за свештенике. Као што без Христа не постоји Црква, она не може постојати ни без епископа (владике).

Свештеници

Свештеничка служба показује присуство апостола у Цркви. Њих бира и поставља владика. Они, такође, служе Литургију по благослову (с дозволом) владике, припремају људе за крштење и крштавају их, односно уводе их у Литургијску заједницу. Свештеници помажу владици у свим црквеним пословима.

Ђакони

Ђакон значи служител. Ђакони помажу владици при служењу Литургије и у свим другим пословима у Цркви, а и свештеницима. Они повезују народ с

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

епископом на тај начин што преносе епископу све оно што народ жели, а истовремено и обавештавају народ о свему ономе што ради епископ.

Народ Божији

Народ Божији постају сви људи који се крсте. Њихова служба састоји се у томе што они доносе дарове природе у Цркву да би их даровали Богу на Литургији. На овај начин се природа преко људи спасава од смрти и постаје учесник вечног Царства Божијег. Народ Божији такође одговара на молитве епископа Богу певајући: „Амин“, „Господе помилуј“, „Подај Господе“ и др. Без народа Божијег и природе не постоји Црква.

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

ЗАЈЕДНИЦА ЉУБАВИ КАО ИЗВОР ПОСТОЈАЊА ПРИРОДЕ

Милош и Ђорђе су били нераздвојни пријатељи. Све што су имали делили су међу собом. Када би се састали да заједно уче или да се играју, заборавили би да се на време врате кући. Често су их због тога родитељи опомињали и говорили им да буду пажљивији како се они не би за њих бринули.

Ђорђев отац је изненада добио премештај, Отишао је у други град. Наравно и Ђорђе је отишао с родитељима. Растанак је посебно тешко пао Милошу и Ђорђу. Но, тако је морало да буде.

Свих тих дана, после растанка с Ђорђем, Милош је непрестано мислио на свог друга. Десило се да се одмах по Ђорђевом одласку, само неколико дана после, Милош с мамом нашао у једној великој продавници ради куповине, У тој продавници је било свега. Мама је журила од полице до полице и узимала што јој је било потребно. Говорила је и Милошу: - Милоше, видела сам тамо на оној полици дивне чоколаде са лешницима. Иди изабери једну. - Видео сам их већ и не свиђају ми се - одговори Милош. - Види, Милоше - опет ће мама - како је леп овај сат. Чак није ни скуп. Да га узмемо, шта кажеш? Милош је гледао сат и све те ствари, али као да их није видео. Он је непрестано мислио на свог пријатеља Ђорђа који је отишао и једино му је он био пред очима. Не, мама, зашто бих то узео кад ми није потребно. Мама се мало зачудила што Милош не жели да узме нешто што је доскора тако волео, но није много о томе размишљала. Завршили су куповину и вратили су се кући.

Неколико дана после тога, вратио се Милош из школе и с врата виче: - Мама, данас сам видео Ђорђевог оца, Каже да су дошли на неколико дана да обаве неке послове и да ће заједно са Ђорђем вечерас доћи код нас. Мама, толико се радујем што ћу поново видети Ђорђа. Једва чекам да дође вече.

Увече, неко позвони на врата: - Тата - каже Милош - то мора да су Ђорђе и његов отац, Потрчао је да отвори врата. На вратима је стајао Ђорђе са оцем. Милош и Ђорђе су једва дочекали да се виде. Загрлили су се и тако загрљени отрчали су у Милошеву собу. Но, убрзо је отуда истрчао Милош носећи сав радостан у руци сат и каже: - Мама, види како је леп овај сат, који ми је поклатио Ђорђе. Мама узме сат, погледа га и враћајући га Милошу, рече: - Да, заиста је врло леп, исти је онакав какав смо видели јуче у продавници, који ти ниси хтео да узмеш. - Не сећам се - одговори Милош. - Нисам га тамо видео. Али, и да је тамо био, није исти као овај. Овај је тако леп. Окренуо се и отрчао с Ђорђем у другу собу.

Када су Ђорђе и Милош отишли, господин Марко, Ђорђев отац каже: - Ништа нарочито, обичан сат као и сви други. Но, он је за Милоша и Ђорђа најлепши зато што они један другог воле и што је тај сат сада постао део њихове заједнице. Милош у поклону види Ђорђа и не може да их раздвоји. Мени се чини да је са свим стварима исто, као и с природом. Кад некога волиш, све ти изгледа некако другачије, све је лепо, зато што је неодвојиво од личности коју

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

волиш. Поготову је лепо оно што вам поклони тај кога волите. Онда то што вам је поклонио изгледа као најважније и најлепше на свету. Ако тај поклон случајно изгубимо, душа нас боли. Иако знамо да ту исту ствар можемо поново купити у свакој продавници. Као да мимо заједнице личности ствари немају вредност и као да не постоје саме за себе.

- Апсолутно се слажемо с вама - одговорише сложено Милошеви родитељи.

Хајде да разговарамо о причи

Зашто се Милош обрадовао поклону? Објасни због чега је сат који је Милош добио од Ђорђа на дар за њега најлепши? Како то да му се тај исти сат у продавници није допао, а сад му је тако драг? Сети се и ти неког свог сличног искуства. Опиши га.

Поуке о вери

Бог је из љубави створио свет и све што је у њему и поклонио га је човеку кога је највише заволео. Кад се човек брине за природу и дарује је Богу у Литургији, тиме показује да и он воли Бога који му је ту природу поклонио. Јер, ако човек воли Бога, онда ће му и дарове давати и делити с Њим све. У тој заједници љубави Бога и човека свет постаје жив и драгоцен. На то нас упућује Литургија и догађај приношења дарова Богу у њој. Зато у Литургији све, па и дарови природе које ми доносимо постаје Тело Христово, односно постаје Христос, јер на нас и на природу Бог гледа кроз свога Сина, Христа, кога највише воли. Зато воли и нас. Слично је и Милош гледао на сат - кроз Ђорђа кога је највише волео. Зато му је сат изгледао најлепши и најважнији од свега.

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

ЧЕКАЈУЋИ НИКОЛУ

Никола, Мирков старији брат, прошле године је позван у војску и отишао је у рат. Пре неколико дана рат се завршио. Сада сви у породици жељно очекују да се Никола врати. Пре месец и више дана Никола је, међутим, престао да се јавља, па нико у породици не зна шта је с њим. Но, упркос томе, мајка свако вече размешта Николин кревет да би одмах када дође, могао да легне, јер ће, како каже, свакако бити уморан од пута. Постављајући сто за јело Николина сестра Милица ставља тањир и за њега. Каже мами: - Мама, бата мора најпре нешто да Једе, па тек онда да се одмара, јер је сигурно гладан. Тамо, у рату, не једе се ни довољно, ни редовно. Николин отац стално ослушкује и очекује неће ли Никола наићи и да не би, када дође, наишао на затворену капију, често излази у двориште да га дочека. - Да је, не дај Боже, погинуо - мисли док је сам - то би нам одавно јавили из команде. Мирко, који је у истој соби с братом, пре него што заспи, поред Николиног размештеног кревета, дуго у мислима разговара с њим о свему што је брат у рату преживео. Док седи за трпезом поред места где би Никола требало да седи, чини му се да је он ту и стално завирује у његов тањир с намером да види да ли је и он појео свој део. И све му је исто као да је Никола ту, иако га физички нема.

Како су дани пролазили, а Никола није долазио, Мирко је почео да размишља о томе да је Никола присутан у породици иако је физички одсутан. Приметио је да му се Никола губио из вида кад год је почињао да се бави нечим другим и да се за то друго везује. У тим тренуцима све је лепо и јасно примећивао око себе, само Николу није. Питао се, како је то могуће? И нашао је одговор: неко може бити присутан ту поред вас, иако је физички одсутан, само ако га од свега највише волите.

На крају је ово почео да упоређује с Христовим присуством на Литургији. Јер, то му је увек била загонетка: како сви тамо разговарају с Христом и с Богом Оцем, а они нису физички присутни. - Да - мислио је - на Литургији све указује на то да је Христос тамо присутан, иако је физички одсутан. Зато што они који су сабрани на Литургији, сабрали су се ту зато што изнад свега воле Христа.

Разговарајмо о причи

Зашто се Мирку чинило да је Никола присутан у кући? Како је могуће да неко буде с нама, иако је физички одсутан? Да ли се и теби некада десило да се растанеш од некога кога много волиш и да чекајући га да се врати, разговараш с њим као да је он ту с тобом? Опиши нам то своје искуство.

Поуке о вери

На основу свега онога што се у Цркви на Литургији догађа, добија се утисак да су Бог Отац и Син, Христос тамо присутни, иако су физички одсутни.

ТЕКСТ УЏБЕНИКА ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА
за други разред основне школе

И они су заиста тамо Духом Светим присутни као личности преко учесника у Литургији који су лично везани за Христа: епископа, свештеника, ђакона и народа Божијег. Зато што су се сви учесници Литургије сабрали ту из љубави према Богу Оцу и Сину показујући то и посебним односом и радњама које чине у Литургији.

Запамтимо о Литургији

Литургија је сабрање свих верника једнога града или једнога села на једном истом месту, у исто време око једног епископа или, ако нема епископа, око свештеника.

Почињући Литургију, предвођени епископом као Христом, улазимо у Царство Божије.

У том царству влада љубав међу људима и љубав свих према Богу Оцу.

У Литургију, као у Царство Божије, уносимо и природу. Зато што је и природа створена да постоји вечно.

Литургија је икона будућег Царства Божијег и зато је она истовремено и молба Богу Оцу да дође Његово Царство и на Земљи као што је на небу.

Када Христос поново дође на Земљу, тада ће се око њега сабрати сви народи и сва природа и настаће Царство Божије коме неће бити краја. Сваке недеље кад служимо Литургију, сећамо се обећања Божијег и Његовог Царства.